

**Министерство культуры и спорта Республики Казахстан
Казахский национальный университет искусств
Художественный факультет
Ministry of Culture and Sports of the Republic of Kazakhstan
Kazakh National University of Arts
Faculty of Arts**

**«ТЕАТР, СЦЕНОГРАФИЯ, ИЗОБРАЗИТЕЛЬНОЕ ИСКУССТВО:
СИНТЕЗ ВРЕМЕННЫХ И ПЛАСТИЧЕСКИХ ИСКУССТВ»**

**Материалы
Международной научно-практической конференции,
посвященной 20-летию
Казахского национального университета искусств и
Международному Дню театра,
проходящей в рамках Международного научного форума
ASTANA ART-SCIENCE FORUM
«Культура, искусство и образование в контексте духовного возрождения»
(16-20 апреля 2018 г.)**

**«THEATER, SCENOGRAPHY AND FINE ARTS: SYNTHESIS OF
TEMPORAL AND PLASTIC ARTS»**

**Materials
of International scientific-practical conference,
dedicated to the 20th anniversary
of the Kazakh National University of Arts
and the International Theater Day, held within the framework
of the International Scientific Forum
«ASTANA ART-SCIENCE FORUM:
Culture, Art and Education in the Context of Spiritual Revival»
(16-20 April 2018)**

**Астана, 2018
Astana, 2018**

УДК 73/76
ББК 85
Т 30

Главный редактор:

Мухтарова Гайни Сейсеновна – кандидат философских наук, доцент, заведующая кафедры «Сценография и декоративное искусство» КазНУИ

Т 30 «Театр, сценография, изобразительное искусство: синтез временных и пластических искусств». Сборник материалов Международной научно-практической конференции, посвященной 20 летию Казахского национального университета искусств и Международному Дню театра, проводимой в рамках Международного научного форума ASTANA ART-SCIENCE FORUM «Культура, искусство и образование в контексте духовного возрождения» (16-20 апреля 2018 г.) – Астана, КазНУИ, 2018 . – 226 с.

ISBN 978-601-7458-74-4

В сборнике представлены статьи, посвященные вопросам развития современного театра и сценографии, также изобразительного, декоративно-прикладного искусства и дизайна. В рамках конференции, проводимой в рамках Международного научного форума ASTANA ART-SCIENCE FORUM в Казахском национальном университете искусств были проведены лекции и мастер-классы с участием приглашенных зарубежных специалистов в области сценографии и декоративно-прикладного искусства из Венгрии и Италии. Вместе с тем состоялся обмен специалистов теоретическим и профессиональным практическим опытом в области современной сценографии, театра, музыки, кино, медиаискусств, изобразительного, декоративно- прикладного искусства и дизайна.

ISBN 978-601-7458-74-4

УДК 73/76
ББК 85
Т 30

его роль, так как орнамент позволяет говорить об эстетике предмета, его художественности. Орнаментальность – это основной носитель красоты, соединенный с совершенством форм, а для наших предков – особый знак, заполняющий собой всю поверхность, он поднимал предмет над ограниченностью его бытового назначения, делая его носителем некоего общего принципа, выступая моделью гармонического мирового порядка.

Список использованной литературы:

1. Джанибеков У. Эхо... По следам легенды о золотой домбре. – Алма-ата: Өнер, 1990. – 304 с., ил.
2. www.primeminister.kz
3. <https://ru.wikipedia.org/wiki>
4. Басенов Т.К. Памятники архитектуры в районе Сам. А. – А., 1947, с. 39
5. Официальный сайт Павлодарского государственного университета имени С. Торайгырова www.psu.kz

ҚАЗАҚ ОЮ-ӨРНЕГІНІҢ НЕГІЗГІ КОМПОЗИЦИЯЛЫҚ ҚҰРЫЛЫМЫ ЭЛЕМЕНТТЕРІНІҢ ЗЕРТТЕМЕСІ

Смайлова У.У.

*Алматы Технологиялық Университетінің
«Дизайн» кафедрасының аға оқытушысы*

Нұржасарова М.А.

*техника ғылымдарының докторы,
профессор Алматы Технологиялық Университетінің
(Алматы қ., Қазақстан)*

Безендіру, сәндеу материалдарына таспалар, ызбалар, баулар, шілтерлер, гешюрлар, ою-өрнектер жатады. Ою-өрнек – рухани өмірдің айнасы

Сан қырлы ұлттық өнеріміздің бір саласы – ою-өрнектер дер едік. Үңіле білгенге бұл өнердің тылсым сырлары жетерлік.

Ою-өрнек – ұлтымыздың мәдени дамуының шежіресі, халықтың өткен тарихы – рухани, мәдени-материалдық өмірінің айнасы.

Ендігі міндет – ұлттық дүниетаным ерекшелігін танытатын осы өнер саласын заман талабына сай жетілдіріп көркем, рухани қазына ретінде пайдалана білу.

Ою-өрнектерді дайындау – көптеген ғасырлар бойы дамып келе жатқан ежелгі өнер. Қолданбалы өнерде ою-өрнектер өзінің ерекшелігін сақтай отырып, тек қана нақты өзіне тән тәртіпте орналастырылады.

Ежелгі үлгілердегі ою-өрнектерде спецификалық элементтер: құстың, гүлдің және жануарлардың суреті көрсетіледі. Ежелгі түркілердің сеніміне сәйкес құс аспанның символын, балық – судың, ағаш – жердің белгісін берген [1.153б].

Ежелгі ою-өрнектердің мазмұнына көпетеген ғасырлар бойы сақталып келген, қолданбалы өнер шеберлердің толық көлемдегі дәстүрлері енгізілген.

Кесте-1. Қазақ ою-өрнегінің негізгі композициялық құрылымы:

Түрлері	Мысалы
Жиектік өрнектер	Фриздер, жиектер
Гүлді	Гүл пішінді, розетка
Торлы	Заттың бетін тұтас жауып тұратын
Геометриялық	Әр түрлі денелерден құралатын
Зооморфтық	Жануарлар, яғни аң-құстар, балық, жәндіктер
Көкөніс	Өсімдіктердің гүлі, жапырағы, сабағы
Қиал-ғажайып	Аспан әлемінің белгісі

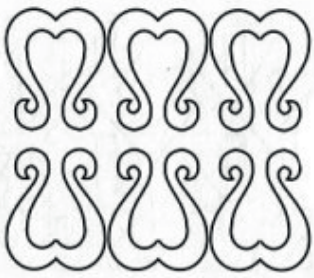
Заман ағымына қарай ою-өрнектер де дами түсті. Ою-өрнектер 3 топқа бөлінеді:

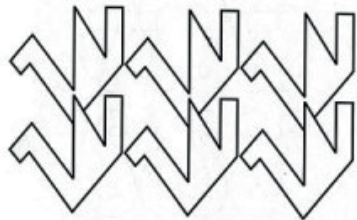
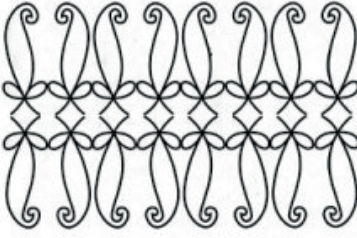
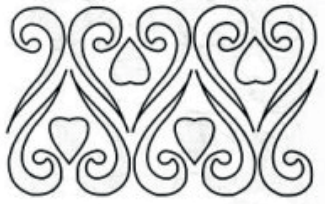
1. *Өсімдік типтес ою-өрнектер / гүлі, жапырағы, сабағы, дәні /*
2. *Зооморфтық ою-өрнектер / жануар, аң-құс, балық /*
3. *Космогониялық өрнектер / дөңгелек, ирек, шимай, торкөз /*

Ою-өрнек – ежелгі халық өнерінің бір түрі. Бұл өнердің пайда болу бастаулары ежелден бері келе жатыр. Ою-өрнектердің сюжеттік мазмұны және атауы халықтың әрбір жаңа дәуіріндегі өмірлік бағдарлардың ерекшеліктеріне сәйкес ауысып отырды және жетілдірілді. Бүгінгі күні ою-өрнектерді жасау өнері сапалы жаңа бай мазмұнға және жаңашылдыққа ие бола отырып, қазақ халқының рухани және материалдық қазынасына айналды [2. 93б].

Шығармашылық қызметтің өзге түрлері секілді, ою-өрнекті жасау өнері игерілген білімді жетілдіруге көмек көрсете отырып, интеллектуалдық деңгейді арттыруға ықпал етеді.

Кесте 2. Ою-өрнектердің түрлерінің жіктелуі:

№	Түрлері	Эскизі	Ерекшелігі	Қолданылуы
1	Қырық мүйіз		Бұл біріне-бірі жалғаса, тармақтала қосылған, кеп мүйізден құралған ою-өрнектің бір түрі.	Ол тұскиіз, тон, кежім, сырмақ, текемет, архитектура сәулет өнерінде молырақ кездеседі.

2	Өркеш		Бұл түйенің қос өркешін бейнелейді.	Сырмақ, текемет, тұскиіздерге салынатын ою-өрнек композициясында көбірек кездесетін элемент.
3	Шытырман		Көп жапырақты есімдік пен көп тармақты мүйіз және геометриялық фигуралар аралас келетін күрделі өрнек.	Мұндай өрнектер (жайлау, орман, жазық дала, кең сахара) мегзеп жасалады.
4	Түйе табан		Түйенің басқан ізін долбарлайтын күрделі ою-өрнек. оны кей жерлерде «табақ» өрнегі деп атайды.	Түйетабан деп аталатын көп гүлді, үлпек басты тікені бар есімдік

Қолөнер шеберлері осы элементтердің сан түрлі композициясын жасап, бұйымдарға ұтымды пайдаланып келеді.

Қазақ оюларының мазмұны мал өсіру, аңшылықты жер-су, көшіп-қону көріністерін, күнделікті өмірде кездесетін әртүрлі заттардың сыртқы бейнесін тұспалдайды, бірақ қолөнер саласындағы қай бұйымды алсақ та, сол заттың бетінде түрлі нұсқада бейнеленген «мүйіз» элементін байқаймыз. Әрбір оюшы ою-өрнек жасап, оған ат беріп, оны тұрмыста қолданған. Сондықтан қазақтың ұлттық ою-өрнектерінің ең басты мәнері, әртүрлі мәнер жасауда жиі қолданылатыны «мүйіз» тектес ою-өрнектер. Мүйіз тектес ою-өрнектер кейде өте ұсақ, кейде өте ірі болып келеді. Ұсағы зергерлік, кесте тігу, ағаш, сүйек, мүйіз ұқсату сияқты нәзік істерге қолданылса, ірісі кілем, алаша, терме алаша, текемет, сырмақ, ши орау, қоржын, киім-кешек, құрылысқа қолданылады.

Халық шеберлері мүйіз өрнегінен сан қилы мәнерлермен құбылта, бір элементке екінші, үшінші элементтерді қосып, молықтырады да, құлпырған әдемі де мазмұнды композиция жасайды. «Мүйіз» тектес ою-өрнектердің негізі қойдың, арқардың, ешкінің, сиырдың, бұланнның, бұғының, кодастың, еліктің мүйіздерін тұспалдаудан пайда болған. Шеберлер жаңа ою-өрнектерді тұрмыс тіршілігіне өз дәуіріндегі заман ағымына қарай лайықтап пайдаланып келеді [1.43 б].

Қорыта келгенде; Ата-бабамыздан сыр шертіп келе жатқан беқнелеу өнерінің шығармаларын, қолөнер туындыларын, олардың тарихтарын жас ұрпақтың бойына сіндіру, қазақ халқының өнерін насихаттау, әлемге таныстыру жауапты міндет.

Әдебиеттер тізімі:

1. Акишев К.А. Курган Иссык. Искусство саков Казахстана. – М.: Искусство, 1978., 153 бет.
2. Артамонов М.И. Соровища саков. – М.: Искусство, 1973. 93 бет.
3. Байпаков К.М. Великий Шелковый путь на территории Казахстана – Алматы: Адамар, 2007. 43 бет.

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ FASHION – ИНДУСТРИИ КАЗАХСТАНА В СИСТЕМЕ КРЕАТИВНЫХ ИНДУСТРИЙ

Тайшикова Дарига Исентаевна

*Магистрант 2 курса специальности «Сценография»
специализации «Дизайн одежды» КазНУИ.*

*Научный руководитель – кандидат философских наук,
доцент КазНУИ – Мухтарова Г.С. (г. Астана, Казахстан)*

«Без творчества не было бы никакого прогресса, и мы бы вечно повторяли одни и те же шаблоны» – Эдвард де Боно, ведущий признанный эксперт в области креативности и латерального мышления [1].

Можно считать, что креативный подход развития экономики становится новым топливом генерирования идей и путей устойчивого развития, создавая также нематериальные ценности человечества.

Значимость раскрытия потенциала креативных индустрий для экономики страны отмечают множество экспертов и организаций, исследующих вопросы экономического роста и устойчивого развития общества. Создание благоприятного климата, направленного на развитие сектора креативных индустрий, только улучшили экономику ряда стран и социальное благосостояние своих граждан.

«Термин «креативные индустрии» был введен впервые 20 лет назад в Великобритании в официальном документе от 9 апреля 1998 года Департаментом культуры, медиа и спорта Великобритании, в котором были отражены результаты анализа по экономическому вкладу творческой индустрии в британскую экономику. Картирование осуществляется сектором, состоящим из рекламы, антиквариата, архитектуры, ремесел, дизайна, моды, кино, досуга, музыки, исполнительских искусств, издательства, программного обеспечения и телевидения и радио» [2]. Это целый ряд видов деятельности, имеющие как свои далекие корни происхождения, так и появившиеся только с момента появления цифровых технологий.

Ежегодно Великобритания проводит множество программ, направленных на развитие сектора креативных индустрий, начиная от уровня муниципалитета до масштабного уровня ЮНЕСКО. При поддержке British Council за последние 15 лет ряд глобальных форумов и программ по развитию креативных индустрий и созданию креативного города было проведено также и в Казахстане, в двух